

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno disertantky: Mgr. et Mgr. Silvie Štaňko
Téma práce: Právní postavení člena statutárního orgánu řízené akciové společnosti
Rozsah práce: 442 200 znaků (dle údaje v disertační práci)
Datum odevzdání práce: 4. ledna 2022

1. Aktuálnost (novost) tématu

Problematika postavení člena statutárního orgánu je vzhledem k její relevanci pro praxi stále aktuální, tím spíše to – s ohledem na rostoucí propojení obchodních korporací v praxi - platí pro specifické postavení člena statutárního orgánu akciové společnosti začleněné do koncernu. Pro označení tématu jako aktuálního svědčí též probíhající změny na evropské úrovni i u jednotlivých členských států, což je relevantní v případech mezinárodních koncernů, které jsou v hospodářském životě pravidlem.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Zvolené téma hodnotím jako náročnější. Pro jeho zpracování je nezbytná výborná znalost práva obchodních korporací včetně práva podnikatelských seskupení, nezbytné jsou dostatečné znalosti evropského práva a k řádnému zpracování práce je vhodné být dostatečně seznámen též se zahraničními úpravami. Pro ucelené zpracování zvoleného tématu jsou žádoucí rovněž znalosti ekonomické.

3. Formální a systematické členění práce

Předložená disertační práce je rozčleněna do čtyř částí, které jsou doplněny úvodem a závěrem. Každá ze čtyř částí obsahuje dílčí shrnutí.

Úvod je zahájen stručným historickým exkursem do koncernového práva. Následuje vymezení předmětu disertační práce, kde jsou stanoveny výzkumné cíle a formulovány výzkumné otázky. Stručně (jen odkaz na autory věnující se publikaci v dané oblasti) je představen stav literatury a metody zpracování. Zároveň je upozorněno, že v práci bude pracováno s dualistickým modelem akciové společnosti a zkoumáno postavení člena představenstva.

První část je nazvána Základní teoretický rámec. Vymezen je koncern a koncernové řízení, pojednáno je o způsobech prosazování vlivu. Zvláštní pozornost je věnována vymezení koncernového zájmu, což je s ohledem na význam koncernového zájmu pro regulaci práva podnikatelských seskupení vhodné.

Druhá část se věnuje právnímu postavení člena představenstva řízené akciové společnosti a představuje tak samotné jádro disertační práce. Pojednání je zahájeno stručným vymezením povinnosti postupovat s náležitou péčí (povinnost péče) a povinnosti loajality; práce se věnuje i pravidlu podnikatelského úsudku a krátce též následkům porušení povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře. Jedná se o přehledné shrnutí různých názorů na danou problematiku, které nicméně mnoho nového nepřináší. Následně se práce věnuje koncernovým pokynům. Tato kapitola je rozdělena na jednotlivé podkapitoly. V rámci úvodního pojednání se práce zabývá pokyny týkajícími se obchodního vedení a pokyny mimo obchodní vedení. Většina prostoru je nicméně věnována vyžádaným pokynům podle § 51 odst. 2 ZOK a přestože práce otevírá řadu zajímavých otázek ve vztahu ke koncernovým pokynům týkajícím se obchodního vedení, odpověď na ně často chybí (viz též otázky k obhajobě). Zajímavé je pojednání o formálních náležitostech, procesu udílení pokynů a posouzení splnění podmínek pro realizaci pokynu (2.2.4 - 2.2.6), byť také v tomto případě je předložena řada relevantních otázek, které nejsou dostatečně zodpovězeny (viz otázky k obhajobě). Zdařilé je posouzení důsledků změny podmínek po udělení pokynu (s. 80 – 81). Závěr části je věnován zprávě o vztazích, kde je přehledně osvětlena stávající úprava a její výklad judikaturou a literaturou. Je škoda, že vlastní analýza je zde spíše omezená.

Třetí část rozebírá evropský přístup ke koncernové problematice. Začlenění této části je odůvodněno skutečností, že s ohledem na inspiraci v evropském právu (resp. soft law) může znalost nadnárodních dokumentů pomoci při interpretaci stávající české úpravy. S tím je třeba souhlasit a začlenění problematiky proto vítám. Text třetí části je přehledem výsledků nadnárodních (ve smyslu evropských) iniciativ v oblasti koncernového práva. Práce shrnuje obsah jednotlivých dokumentů, přičemž hlavní pozornost je zaměřena na problematiku koncernových pokynů, pozornost je věnována též přístupu ke koncernovému zájmu. U některých novějších iniciativ disertantka vysvětluje svůj postoj k navrhovaným postupům. V rámci dílčího shrnutí je představen souhrn podmínek, za kterých by měly být pokyny mateřské společnosti závazné. Tento závěr je formulován jako doporučení pro českou právní úpravu (s. 121). Není nicméně zřejmé, jak (proč) je splnění právě těchto podmínek považováno za zásadní, resp. nakolik jsou (či nejsou) v české úpravě splněny.

Čtvrtá část představuje mezinárodní přístupy. Pojednání je zahájeno poměrně podrobným popisem úpravy koncernového práva v Německu, následně je představena koncernová úprava Velké Británie. Závěrečná pasáž obsahuje (ve srovnání se zejm. německou úpravou až nepřiměřeně stručný) popis francouzské regulace. Jedná se o kvalitní shrnutí německé a britské úpravy. V dílčím shrnutí se práce zaměřuje na srovnání nakládání s koncernovým zájmem a právo udílet pokyny.

Práce je zakončena závěrem. Ten je spíše stručný, nicméně s ohledem na shrnutí závěrů v dílčích shrnutích jednotlivých částí ho lze považovat za dostatečný.

Uspořádání práce považuji za možné, byť by snad bylo vhodnější druhou část zařadit až za třetí a čtvrtou část a důsledněji tak využít poznatky z těchto „nadnárodních“ částí disertační práce pro zodpovězení výzkumných otázek.

4. Vyjádření k práci

Předložená disertační práce uceleně představuje regulaci postavení člena orgánu řízené akciové společnosti v České republice s tím, že zároveň poukazuje na úpravu problematiky ve vybraných zemích a vývojové tendence na úrovni Evropské unie. Za tímto účelem je zpracováno úctyhodné množství literatury (jak domácí, tak zahraniční) a judikatury. V rámci práce je zároveň upozorněno na řadu problematických či sporných míst úpravy, bylo by nicméně vhodné věnovat více místa analýze těchto otázek. Shrnutím, je škoda, že rozsáhlý popis jde občas na úkor vlastní analýzy, když jsou otevírány zajímavé otázky, aniž by byly zodpovězeny, příp. přijímány závěry bez dostatečného zdůvodnění. Příkladem je doporučení pro stanovení podmínek pro závaznost pokynů, které je součástí dílčího shrnutí, aniž by bylo jasné, proč by měly být relevantní právě tyto podmínky, resp. nakolik uvedeným podmínkám česká úprava vyhovuje. Dále též viz otázky k obhajobě.

Přehlednosti práce prospívají důsledné odkazy na stranu, kde je o dané problematice pojednáno podrobněji, aniž by bylo nutné danou materii opakovat. Ocenit je rovněž třeba dílčí shrnutí umístěná na konci každé části, která sumarizují závěry dané části.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cílů práce	Výzkumné cíle jsou vymezeny na s. 4. Patří mezi ně (i) systematická prezentace koncernového řízení s důrazem na koncernový zájem, (ii) stanovení hranic závaznosti koncernových pokynů, (iii) vymezení hranic péče řádného hospodáře člena představenstva řízené akciové společnosti a (iv) odstranění nejasností vybraných částí zprávy o vztazích. V závislosti na určených cílech jsou formulovány výzkumné otázky (celkem 12). V zásadě je možné uzavřít, že vytyčené cíle se podařilo splnit, byť by na řadě míst mohla být argumentace závěrů rozsáhlejší.
---------------------------	---

Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Není důvod se domnívat, že by disertační práce nebyla výsledkem dlouhodobé a systematické práce autorky.
Logická stavba práce	Zvolená stavba práce je možná.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Disertantka ke zpracování práce využila veškerou relevantní tuzemskou literaturu a judikaturu a rozsáhlé množství zahraniční literatury; na vhodných místech je poukázáno též na vhodnou zahraniční judikaturu. Často (snad až příliš) jsou používány přímé citace. Cizí myšlenky jsou nicméně v práci vždy důsledně označovány způsobem pro vědecké práce obvyklým. Drobná výhrada směřuje k absenci specifikace judikatury Spolkového soudního dvora (BGH) na s. 86.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Na některých místech by bylo vhodné věnovat více prostoru vlastní analýze. Viz též otázky k obhajobě.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je standardní.
Jazyková a stylistická úroveň	Disertantka se vyjadřuje jasně a srozumitelně, text je plynulý. Zejm. v první polovině práce však nejsou výjimečně přepisy (např. opakování stejných slov ve větě, s. 7, 12, 15, 31; překlepy – s. 46, 47, 53, 57, 59, 73 apod.), text též zbytečně kazí paragrafy na začátku vět (např. s. 10, 49, 136, 137 apod.).

6. Otázky k zodpovězení při obhajobě

- Součástí práce je tabulka (č. 2) nazvaná Matice odpovědnosti (s. 37). Prosím o vysvětlení tabulky v rámci obhajoby.
- V rámci vymezení fiduciárního vztahu je jako typický fiduciární vztah uveden vztah mezi společníkem a společností (s. 46). Jaké fiduciární znaky takovýto vztah vykazuje?
- V práci je uvedeno, že loajalitu nelze směřovat s oddaností či věrností (s. 60). Znamená to, že loajalita není oddaností či věrností zájmům obchodní korporace?
- Právní omyl – v práci je uvedeno, že v praxi se bude jednat o marginální případy (s. 64). Může se o právní omyl jednat v situaci, kdy je výklad zákona nejasný a nejednoznačné je i stanovisko povolaného experta (např. právního poradce)?
- V rámci pojednání o pokynech do obchodního vedení jsou stručně srovnány vyžádané pokyny (§ 51 odst. 2 ZOK) a koncernové pokyny (§ 82 odst. 1 ZOK) s tím, že „(p)oužití analogie bez dalšího by mohlo být problematické.“ (s. 68). Lze si představit situaci, kdy by bylo analogicky možno použít úpravu vyžádaných pokynů na koncernové pokyny?
- Podle § 190b odst. 2 ObchZ platilo, že „*Jiná osoba ani jiný orgán řízené osoby nejsou oprávněny udělovat statutárnímu orgánu řízené osoby pokyny, které jsou v rozporu s pokyny řídicí osoby.*“ Platí toto pravidlo i podle aktuální úpravy (s. 69)?
- Bylo by možné uvést příklad konkrétní zásady v oblasti obchodního vedení (s. 71)?
- Je možné, aby pokyn týkající se obchodního vedení uložil kontrolní orgán řídicí osoby (s. 72)?
- Z čeho lze dovodit, že řídicí osoba koncernu je nositelem povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře (s. 72)?

- Práce uzavírá, že koncernový pokyn může udělit i valná hromada (s. 72). Zároveň je dovozeno, že orgán řídicí osoby vystupuje při udělení pokynů jako zástupce řídicí osoby (s. 73). Je možné, aby valná hromada byla zástupcem řídicí osoby? Vztahuje se na akcionáře jako členy valné hromady povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře (v tomto smyslu s. 73)?
- Práce uvádí, že po řídicí osobě je možné požadovat dostatečné zajištění za účelem splnění testu insolvence (s. 78). Jak by takové zajištění mohlo v praxi vypadat?
- Bylo by možné navrhnout obecná pravidla pro určení, zda újma způsobená určitým pokynem byla/bude v přiměřené době a v rámci koncernu vyrovnána (§ 72 odst. 2 ZOK, s. 78 – 79)?
- Autorka se přiklání k závěru, že koncernové pokyny jsou pro člena představenstva závazné (s. 87). Zároveň uvádí, že „(z) hlediska zachování transparentnosti považuji za vhodné takovou závaznost řídicích pokynů zveřejnit vhodným způsobem, např. ve stanovách řízené akciové společnosti či zápise v obchodním rejstříku s konstitutivním účinkem.“ (s. 87). Prosím o bližší vysvětlení, jak by takové zveřejnění ovlivnilo závaznost pokynů a jak by mělo vypadat.
- Na s. 89 je uzavřeno, že „praktická využitelnost zprávy o vztazích je značně diskutabilní.“ V čem je možné vidět nedostatky aktuální úpravy a jak by mohla úprava de lege ferenda znít, aby plnila svou funkci?
- Je podle britské úpravy přípustné, aby valná hromada udělovala správní radě pokyny týkající se každodenní správy společnosti (tj. období pokynů týkajících se obchodního vedení v českých poměrech)? (s. 152)

7. Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě

Přes výše uvedené výhrady se domnívám, že předložená práce splňuje nároky kladené na tento typ kvalifikačních prací. Práci proto **doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.**

V Praze dne 21. března 2022

JUDr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M., oponent disertační práce